

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Ibi Benjamin adolescentulus in mentis excessu. Qui excellentior mentis
excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita S. Ignatii, ut tota
sit e
ius vita simul ecstática, & tota exemplaris.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

turæ possint ei conferre. Ipse est sua gloria, ipse suos honos, suum decus, & omnia sua. Sic & sanctorum gloria Deus est, qui sanctos approbando magis eos glorificat, quam si communibus omnium quotquot sunt hominum & Angelorum encomiis prædicentur. Et cum eos maxime probet, qui suæ propriæ gloriæ & utilitatis oblitæ, solam spectarunt divinam gloriam, quanto putamus honore in cælis honoratum illum, qui de solo Deo colendo & glorificando cogitavit in terris? Si danti potum aquæ tanta est merces & gloria, quanta in Evangelio promittitur, quid danti Deo gloriam, quo dono nullum est Deo carius? Quid danti majorem ac majorem semper gloriam, quo dandi modo nullum est ditius? Bono animo gloriam reddat Deo, dicebat Sapiens, quoniam Dominus retribuet ei, & septies tantum reddet tibi, id est, longe pluries quam tu ipsi de deris aut quam putes te accepturum.

Videri possunt quæ in laudato libello de gloria S. Ignatii commemorantur ad ejus gloriam, quam ex variis accipit Sanctis, nempe ex S. Carolo, S. Philippo Nerio, S. Francisco Xaverio,

sanctaque Theresia: nec non quàm multis etiam miraculis exultationem & gloriam servi sui Deus conservaverit; sed quia tempus manifestandæ sanctorum gloriæ, tempus ipsum est manifestandi Christi, tunc verè apparebit, tunc certò manifestabitur quanta sit gloria glorificantis Deum. Cum Christus apparueris vira vestra, tunc & vos apparebitis cum ipso in gloria. Nec minò: Dei bonitas in remunerandis bonis quàm sit ejus justitià in puniendis malis; unde si de mundana quadam anima dicitur: *Quantum glorificavit se & in deliciis fuit: tantum date illi tormentum & lacrum*: Quid de humili & solum Glorificanti Deum, dici putandum est, nisi quantum se humiliavit & Deum glorificavit, tantum date illi honorem & gaudium.

Utram ex illis duabus sententiis tibi dicendam velles? Et tamen te tuæ gloriæ major cura sollicitat quàm divinæ! Cave hoc vitium vanitatis, soli Deo da gloriam, imitare S. Ignatium, venerare illum propterea sanctius, nec unquam timeas, ne ex tuis Deo datis, quidquam tibi perdat.

Coloss. 3.

Apoec. 13.

Matth. 10.

Eccl. 35.

DE EODEM, AD ILLA VERBA PSALMI SEXAGESIMI SEPTIMI.

Ibi Benjamin adolescentulus, in mentis excessu.

VERITAS PRACTICA.

Qui excellentior mentis excessus est, sic ad exemplum nostrum excellit in vita S. Ignatii, ut tota sit ejus vita simul ecclastica, & tota exemplaris.

RATIO EST, Quia excellentior mentis excessus, ille est qui dicitur mentis operativa seu effectiva.

Sed hic excessus sic excellit in vita S. Ignatii, ut exprimitur in veritate proposita.

Ergo & carta veritas, & cerè admiranda, quæ duo nobis preponit in sancto viro valde distincta nempe totum esse ecclasticum, & totum exemplarem, quorum ex uno quanta est Sancti gloria, tanta in nos ex altero, redundat spiritualis utilitas.

I. PUNCTUM.

RELIGIOSORUM Ordinum Fundatores si Patriarchæ dicuntur, & quod pene omnes sentiant, si quandam præ se ferunt similitudinem cum duodecim illis Jacob filijs, qui fuerunt capita duodecim tribuum Israelis & populi Dei; manifestè patet quod S. Ignatius Fundator Societatis JESU, sicut tempore postremus est, ita Benjamin qui natus minimus inter suos fuit, locum & nomen possit usurpare *Ibi Benjamin adolescentulus.*

Numerate à magno Antonio qui primus Cœnobitas instituit, quotquot deinceps succedentibus sæculis celebriores condiderunt familias, Basilium, Augustinum, Benedictum, Norbertum, Brunonem & cæteros consequentes, vix plures reperietis quam duodenos, quorum, se ultimum & longè minimum non tantum tempore, sed & merito semper profictebatur Ignatius.

Accedit alia ratio, quod sicut Benjamin filius Jacob

Gen. 35.

Jacob, primò dicitur est *Benoni*; hoc est *filius doloris*, tum verò post *Benjamin*, id est, *filius dextrae*: sic quodammodo S. Ignatius primò fuit doloris filius quando ex accepto gravi vulnere genitus est novæ illi gratiæ qua vocatus fuit, à militia sæculari ad spirituales: cujus vocationis & gratiæ cum singularis fuerit potentia & valde sublimis scopus, quo ad suam majorem gloriam Deus illum destinabat, nonne sic, filius dextrae dici potest?

Tertiò denique, sicut Benjamin dicitur in quodam mentis excessu præ cæteris insigniter exstitisse, sic sanctus Pater in hoc tam eximius & insignis fuit, ut cum plures inter se distinguantur mentis excessus, sintque aliis alijs præstantiores, qui præter omnes excellere dicitur, dicatur etiam excelluisse in vita sancti Ignatii; neque id tantum ad concitandam de sancto viro admirationem, vel ad extollendam ejus sanctitatem referatur: sed quod magis mirum, ad similes vitæ nobis proponendum exemplar, sitque vita sancti Ignatii non solum tota ecclastica, quod certè mirum; sed tota simul exemplaris & ad imitationem efformata, ut nos ad eundem mentis excessum ejus exemplo possimus aspirare; neque tantum de illo, sed de unoquoque nostrum dici possit si velimus cum gratia; *ibi Benjamin adolescens in mentis excessu*. Nonne hoc stupendum? Nonne hoc omni studio consecrandum? Quam obrem, hic sermonis sit scopus; qui ut facilius capiatur, distinguendi sunt ante omnia qui dicuntur mentis excessus; & qui sit eorum excellentior & ad præxim accommodatior, diligentius investigandum.

Tres omnino species ecclasticæ sive excessus mentis referuntur ab his, qui de mystica tractant Theologia, sed non eodem modo proferuntur. Sunt qui non aliter eos distinguant quàm per diversas animæ facultates, intellectum, voluntatem & memoriam; quam alij distinctionem sic dilucidant, ut prima species sit lucis, secunda verò ardoris, & tertia dicatur operationis seu vitæ. Addunt denique alij, quandoquidem non de excessu simpliciter, sed de mentis excessu agitur, sic ejus triplicem aptius notificari speciem, si dicatur prima esse solius mentis in excessum raptæ; secunda mentis, ad excessum simul raptentis voluntatem seu affectum; tertia mentis quam vocant operativæ seu effectivæ, cum se meas raptam & raptentem ita insinuat in ipsas totius vitæ partes & operationes, ut, quidquid homo agit & patitur, quidquid homo sentit, cogitat, lo-

quitur, operatur; quidquid uno verbo vivit, totum hoc in excessu sit vitæ; id est, excedat communem vivendi morem, non tantum qui naturalis dicitur, sed qui etiam supernaturalis appellatur. Sicut enim solius mentis aut voluntatis simul excessus est cum sola mens in admirationem divinorum raptæ, consuetos naturæ & gratiæ motus atque operationes excedit; aut cum voluntas simul in ardorem & affectum supra quàm ordinariè sentiri solet, abripitur: ita excessus vitæ est quando ipsa hominis vita, suo modo supra omnem humanum modum in omnem virtutem extollitur.

Et quia talis vitæ excessus ab ipsa mente divinitus acta & affecta procedit, sic apud dicitur mentis excessus, non solius quidem mentis quæ prima dicta est species, nec voluntatis simul cum mente, quæ aliam constituit speciem, sed mentis insuper effectivæ quæ lucem intellectus & ardorem voluntatis ad divinos virtutum effectus reducit, unde tota vita excessus est, tota vita ecclastica, cœlestis & divina.

In primo mentis excessu fuisse Benjaminum Interpretes docent ad illum nostrum versiculum: *ibi Benjamin adolescens in mentis excessu*, quando scilicet unà cum alijs Patriarchis aliquando conveniebat ad celebrandas Dei optimi maximi laudes, & commemoranda beneficia quibus totum afficiebat mundum; ita præ alijs omnibus divinæ bonitatis admiratione rapietur, ut extra se quodammodo raperetur & in ecclasticam sive mentis excessum abiret.

In secundo excessu tunc erat David, cum dixit, *Ego dixi in excessu meo, omnis homo mendax*. Id est, in fervore mentis & in ardenti voluntatis affectu quem ex divinis concepi verbis; sensi me commotum ut dicerem, *omnis homo mendax*, non tantum ut mentiri possit, sed ut revera mentiat, quando ex humano affectu de rebus aliter se atit & loquitur quàm de his judicet & loquatur Deus.

In tertiò denique sanctus Apostolus, qui non tantum raptus est usque ad cœlum cœli, sed de suo alio mentis excessu manifeste scribit Corinthiis, dum expressis ait verbis, *Sive mente excedimus, Deo, sive sobrii sumus, vobis*, id est, si me auditis interdum sublimia quædam de me prædicantem quæ profectò excedunt communem vivendi morem, id ita vivimus & ita loquimur propter Deum; sive pauciora de his à me accipitis, sic temperati sumus & sobrii propter vos, me ut vobis accommodem, ne vos ego nimis obstu-

peta-

pefaciam, atque ut ea etiam quæ dico facilius intelligatis.

2. Cor. 4.

Quænam autem essent illa sublimia quæ mentis excessum vocat, non alia sanè sunt quam quæ paululum ante descriperat, dum de suo vivendi genere sic loqueretur: *Habemus thesaurum istum in vas fictilibus, ut sublimitas sit virtutis Dei, & non ex nobis. In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aperiuntur sibi non desistimus; persecutionem patimur sed non derelinquimur; deiecit nos sed non perierimus; semper mortificationem IESU in corpore nostro circumferentes, ut & vita IESU manifestetur in corporibus nostris. Semper enim nos qui vivimus, in mortem tradimur propter IESUM, ut & vita IESU manifestetur in carne nostra mortali. Et paucis interjectis: Propter quod non desicimus, sed sicut is qui foras est, nos ter homo corrumpatur, tamen is qui intus est, renovatur de die in diem. Id enim quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostre supra modum in sublimitate, æternam gloria pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis quæ videntur sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt.*

Hoc est scilicet mente excedere, dum, ut ait S. Anselmus, *Excedens mente omnem humanam fragilitatem & seculi temporalitatem, & omnia quæ nascendo & occidendo vane sunt, habet abbas corde in ineffabili quadam contemplatione eorum de quibus dicit, quod auditus ineffabilia verba quæ non licet homini loqui, unde & ait, sobrius sumus vobis Jobrid de his loquimur ut vos ea capere possitis.*

At verò hic mentis excessus non solius mentis aut voluntatis excessus est, sed operationis & effectus, dum ex illa mentis sive sublimium & æternarum contemplatione rerum, Apostolus suam omnem regebat vitam, ut, quidquid ageret aut pateretur, tam sublime esset in effectu quàm ipse rerum affectus sublimium, unde talis emanabat effectus.

Ex quibus aperte patet quàm hic cæteris excellentior mentis excessus sit, nã ut fuse & præclare describit celeberrimus ille sanctitatis & doctrina spirituali Gebennensis Episcopus, in tractatu de amore Dei, toto septimo libro, quidquid mali esse potest in prima & secunda excessus mentis specie, non est in tertia, quidquid boni reperitur in illis, reperiri potest in ista; & potest aliquid emolumenti spiritualis ex ista percipi quod non ex aliis; quæ tria certè quocunque in subjecto

in apponitur pars tertia.

reperiantur, manifestam illius faciunt præ cæteris ejusdem generis, dignitatem & excellentiam. Et verò hic quàm verè reperiantur, patet: primò quidem priores duas excessus species, potest Dæmon excitare, potest in ecstasim animum rapere, potest & voluntatem inflammare, non verò quidem amore Dei, sed falso & suppositio, qui cum sæpè pro divino accipiat, sic miseris illudit homines. Unde Apostolus suos præmonens, *ipse inquit, satana transfiguratus in Angelum lucis.*

2. Cor. 11.

Et quando ille abesse illudor, solusque amor excellentiæ propriæ qui vix unquam deserit hominem, suas hic partes ageret, quis nescit quantum ex illis excessibus mentis, qui vel in intellectu vel in voluntate consistunt, possit excitari superbiam, vanitatis, & quàm plurimum hujusmodi vitiorum? Nonne idcirco idem Apostolus, *Ne magnitudo, inquit, revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis mee, Angelus Satana qui me colaphizat?*

At verò in excessu mentis operativæ, nihil tale timendum est, totus enim in solida veræ virtutis exercitatione ponitur, totus in humilitate & patientia, quæ profectò virtutes longè a Dæmonis illusionibus & fallaciis sunt politæ.

Deinde dico, quod quidquid boni est in intellectu & voluntate, quidquid lucis & ardoris, quidquid uno verbo, charitatis illius quæ animum cum Deo jungit, totum in opera diffundi potest imò & debet si vera est charitas, quæ in agendo & patiando potissimum vera esse agnoscitur.

Addo denique, cæteris partibus, plus operando, virtutis & meriti posse comparari quam intelligendo & volendo, ac proinde plus aliquid in hoc excessus genere quàm in aliis reperiri, unde & ejus supra cæteros excellentiam quis non videt? Quam & expresse docet S. Thomas in illis quæstionibus quas de vita contemplativa & activa movet; quarum illa quidem si cum altera comparatur, præstantiorem obtinet locum, si vero mixta quæ dicitur vita in contentione excellentiæ veniat, palmam sine dubio referat, primasque supra omnem quæ contemplando ponitur, teneat. Quid autem aliud excessum mentis operativæ dicimus, quam illam ipsam mixtam vitam, cum non sit excessus mentis nisi aliquid de contemplatione habeat, neque sit mentis operativæ nisi de actione simul aliquid comprehendat.

2. 2. q. 182.

Quod utrumque luculenter S. Gregorius in Moralibus suis exhibet ad illa verba Job. *Nunquid 106. 39.*

B b b

ad

1.37. ad 7.
c. 24.

ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum sibi? Ad præceptum Dei elevatur aquila, dum IVSSIONIBVS DIVINIS OBTEMPERANS, IN SVPERN S SVSPENDITVR FIDELIVM VITA. Quibus sanè verbis, sicut non poterat expressius designari excessus mentis effectivæ, qui totus in divinis consistit iussionibus exequendis, sic neque poterat excellentius & sublimius prædicari quàm comparatione facta cum illa quæ ad præceptum Dei elevatur aquila, & in arduis ponit nidum sibi. Et verò pergit S. Doctor, & exemplo Apostoli qui sine dubio mixtam agebat vitam, & hoc præsertim in excessu mentis operativæ vivebat, ut dictum est, quanta sublimitatis & excellentiæ vita hæc sit, ita declarat: *Quæ in arduu nidum ponere dicitur, quia torrena desideria despiciens, spe iam de cælestibus nutritur. In arduu nidum ponit, quia habitationem mentis suæ in abjecta & infima conversatione non construit. Videamus aquilam nidum spei sibi in arduis construens, qui ait: nostra conversatio in cælis est. Et rursum: qui conresuscitavit & confedere nos fecit in cælestibus. In arduis habet nidum: quia profecto in supernu figit consilium. Non vult mentem in ima dejicere, non vult per abjectionem conversationu humana in infimis habitare. Tunc Paulus fortasse in carcere tenebatur, imò se confedere Christo in cælestibus testatur. Sed ibi erat, ubi ardentem jam mentem fixerat non illic ubi illum necessario pigra adhuc caro retinebat. Hoc namq; esse speciale specimen electorum sciet, quod sic secum præsentu vita iter carperet, ut per sp: ce: ritudinem noverint jam se ad alta pervenisse, quatenus cuncta quæ præterfluunt, sub se esse videant, atq; omne quod in hoc mundo erinet, amara tormitatis: alieni. Hinc est enim quod sequenti se anima per Prophetam Dominus dicit: sustollam te super altitudines terra. Quasi quadam nãque inferiora terra sunt, damna, consumelia, egestas, abjectio, quæ ipsi quoq; amatores sæculi dum per larata via plantium ambulanti, vitando calcare non cessant. Altitudines autem terra sunt, lucraverum, blandimenta subditorum, divitiarum abundantia, honor & sublimitas dignitatum, quæ quæquis per ima adhuc desideria incedit, eo ipso alta estimat, quo magna putat. At si semel cor in cælestibus figitur, mox quàm abjecta sint cernitur quæ alta videbantur. Nam sicut qui in montem descendit, ad pauli per: esera subter) cernit, quod ad altiora gressum amplius tendit, ita qui in summu intentione figere nititur, atq; annis, ipso nullã præsentu vita gloriam esse disprebudit, super terra alti-*

Phil. 3.
Eph. 2.

Isaias 8.

tudines elevatur, & quod prius in imis desideris positum super se credidit, post ascendendo proficiens sibi jubesse cognoscit. Quis ergo illic Dominus factus esse pollicetur, dicens: sustollam te super altitudines terra, hæc apud B. Iob solum sese facere posse testatur dicens: nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & ponet in arduis nidum sibi? At si diceret: ut ad meum, qui quod exterius præcipio, hoc intrinsecus gratia occulta largitatus in spiro. Quasi diceretur, quantumcunq; sit arduum & sublime quod proponitur, satis est potes divina gratia, quæ hoc ipso quod proponit agendum aliquid, dat agentis vires ut quod possit velit, & quod velit possit. O potentem non solum Dominum, sed & servum, qui Domini sui potentia tam potens est, ut quidquid Dominus iusserit, servus possit!

II. & III. PUNCTUM.

SED hic excessus sic excellit in vita S. Ignatii, ubi tota sit simul ecstasica & tota exemplaria.

Non illi certè defuerunt excessus alij, nam quoad primum, cum sæpe alias, tum aliquando per totum octiduum ita exanimis jacuit, ut, qui proximè aderant, sepulchro illum condidissent, nisi latentis vitæ reliquias ex tenui cordis palpitacione deprehendissent, ac tandem velut è somno evigilans, ah, JESUS! suaviter ingeminabat, & quasi nihil in tuetum accidisset, placidè surgens, omnes admiratione complevit.

De secundo, qui est voluntatis sese quodammodo excedentis seu à se transcendentis in Deu, sic apertè relatio quam vocant canonizationis: Negj: verò, inquit, tansummodo custodi vit cor suum ab iis quæ sunt contra dilectionem: sed etiam à se ipso amorem omnium rerum, quæ Deus non sunt, profuso abiecit, atq; in eundem transtulit Deum, omnemq; affectionem ad Dei dilectionem referre conatus est.

Hæc & plura passim ubicunq; de illo agitur, quæ certè tam manifestam indicant ecstasim voluntatis, sive quem diximus excessum mentis affectivæ, quàm verè talis in Deum affectus vocatur ecstasica. Sed hæc missa faciamus, & non illò uno excessu qui non modò est excellentior, verum & ad imitationem accommodatior, immorantes, ostendamus non in parte tantum, non in virtute aliqua particulari, non in quibusdam dantaxat actionibus, sed in tota universim sancti vii: vita, quantum eluxerit, quàm constanti & perpetuò viguerit, ac regnarit, totaque ipsa vita excessus vitæ sive mentis effectivæ, aut uno verbo, vita tota ecstasica dici jure queat.

Tribus id modis indagari potest, nempe illius vitæ ingressum, progressum & egressum attentius intueudo, quæ tria mihi videntur aptissimè simul connexa in his suprâ dictæ relationis contractis verbis: ineffabilis Dei bonitas excitavit spiritum Ignatii Loyola, qui ex medio honorum cursu, atque à seculari terrenâq; militia, admirabili quadam ratione vocatus vitam admirabili sanctitate tradidit, pio in Domino conclusit exitu. Quod enim vocatur hic admirabilis, perinde profusum est ac insuetum & excedens solitum vivendi morem, unde eum in his tribus & totus vitæ cursus comprehendatur, & in his ipsis totus dicatur admirabilis, nonne hoc ipsum reliquitur de tota vita dicendum?

Et verò triplex illud caput sigillatim contemplemur. Ad eam illam lecto jacentem ex vulgare, pios quosdam de vita Christi ac sanctorum volentem in libros spectemus. Quid inde sensus, quid animi referat, percontemur. Sequor, inquit, quæ me Deus vocat, sed quò tandem? Ad conciliandos Christo infideles & totum ipsum convertendum orbem. Hic illi scilicet cum seipso convertendo, statim ab ipso vitæ melioris exortu, propositus finis TOTIUS UNIVERSI CONVERTENDI. Tunc verò miles ignare hoc cogites? Tu mundanè, mundum convertas? Si de te solo ageretur, si de domo ac familia tua, si de ditione ac subditis apud quos Domini plurimū valet exemplum, cerè & hoc mirum esset quod vix benè conversus, hanc de aliis cogitationem & curam susciperes. Sed tamen id concedi posset zelo recenti: at de universo tu cogites terrarum orbe! Tu scilicet Africam penetres, tu Asiam, tu Europam, Americam & cfferatas quantumvis gentes adeas, alloquaris, attrahas, & tibi seu Deo subdas? Hoc est enim mundum convertere, sic cunctas universi partes peragrate, subjicere, transmutare moribus, institutis, & se ipsis totis? An unius hoc hominis opus ac munus? An militis hoc cogitare! An ignari hoc aggredi! Dic quibus id armis & sumptibus? Dic quibus machinis sic universum invertas orbem? An putas ense domari animas? Aut si verbo, si doctrina, si pietate demulcentur, quid tibi vel tantillum ex illis sacris dotibus, qui vix scribere noris ac legeret?

Non erat dubium quin hæc simul in mentem venirent militi, cum miles mentem susceperet de mundo convertendo: Et tamen à tali mente nunquam avertitur; non rei novitas & difficultas, non ignorantia, non egestas, non solitudo, non

vastitas, non quidquid demum dicas, mentem hanc ejus mutet, ibit vel unus ad omnes populos; prædicabit vel ignarus ipsis Evangelium Philosophis, expugnabit vel inermis armatas quaslibet acies, aut cerè socios sibi adjunget eisdem animi, se disciplinis erudiendum tradet, & favente Deo se modis omnibus tanto idoneum operi comparabit.

Itane Lector de hoc sensisses homine? Sanusne tibi mente visus esset quem sic audisses loquentem, proponentem, statuentem? Nonne hic mentis excessus est, & mentis effluvia quæ tam arduum, tam sublime, tam divinum opus audeat aggredi?

Hoc itaque primum ex tribus est, unde constat excessus ille mentis de quo hic agimus, hinc nempe constat evidèter quod qui primus melioris Ignatio vitæ fuit ingressus, fuit simul ingressus vitæ ecclasticæ. Nunc quod secundum est de progressu videamus. Progressum dico non illius divini operis quod de infidelibus ad Christum adducendis, & de ipso toto, si Deus annuat, mundo convertendo suscepit; non hunc inquam, progressum intelligo declarandum: nam ipsi tam aperte patet oculis, quàm ipse religiosus Societatis Ordo, qui longè latè que patens per universum terrarum orbem, ad hunc unum finem ab illo S. Patre est conditus, ut proximi salus comparatur. Sed illum dico progressum vitæ ecclasticæ ejus ingressum vidimus, progressum dico mentis excessus, in quibus omnibus sese deinceps vir ille sanctus exercuit. Scimus quid fecerit, scimus illū jam natu grandem, primis navasse operam literarum tuicentis, nec ignoramus quem inde fructum tulcrit, quos sibi socios aggregavit, quas ipse adierit plagas, vel domi residens quibus familiam suam instruxerit documentis: sed an istis in omnibus sic constanter, quemadmodum inceperat, vixerit, ut in excessu mentis semper vixisse dicendus sit, hoc est quod quaeritur, dum progressus vitæ inquiritur.

Nullus est equidem Author quem ego sciam, qui sic expressis terminis de illius vitæ progressu egerit: sed nullus est Author qui de vitæ ejus scripserit, ex quo non facile possit demonstrari sic omnino vixisse Ignatium. Nam cum apud omnes sit constantissimum in id maxime virum illum evigilasse, toto vitæ tēpore, nihil ut corruptæ naturæ motibus omnino daret, sed totum rationi, totum gratiæ, totum Deo: quid est quod manifestius illū ecclasticæ vitæ progressum manifestare possit quàm illud perpetuum & nunquam inter-

Rom. 12.

1. p. 16. n. 102.

1. 1. de S. Trm. c. 2.

1. 1. de S. Dom. in fronte c. 2.

missum, quod vocat Apostolus, Rationabile obsequium?

Audi verò quid Orlandinus, historiae Societatis Author in hanc rem referat: Hoc habuit eximie B. Pater rationis plurimum & consilio uteretur, crebro usurpans à bellis hominem ratione differre. Quod quāti referat, ita vivere, sic explanat. Et sanè uti incuria, considerandiq; negligentia vitiorum omnium seminarum, ita cura & consideratio cunctarum est parens & alumna virtutum. Nemo quippe malum quā malum amat, sed imagine fallaci boni deceptus, rerum illecebra caducarum, consuetudo sensuum, prava vulgi opiniones, Damonum instinctus cupiditates inflammant easque communes notitias vel natura vel fidei lumine comprehensas, quibus vitanda turpia, honesta sectanda cognoscimus, paulatim obscurant, hebetant, languesciunt, ut ratio debilitata & quodammodo exarmata facile tot undiq; oppugnantibus hostibus succumbat. At consideratio fructus est, quo mens perturbationes atq; sensus, ne abiciant se sermo impetu ad fallacem praesentis boni speciem, coercet ac sustinet: lima est ac malleus quibus boni maliq; notitiae illustrat, exacuit, corroborat, unde ad ipsam mentem & voluntatem vi & vigor emanat.

Hoc Author ad verbum omnia, quorum sensus nō est, sola ratione fieri, quod est in viris perfectis praestantissimum. Nam praeterquam quod divina opus est gratia, sine qua nihil prius boni fit, opus est verò etiam maioribus quibusdam gratiis, quarum praecipue nutu & imperio mens humana & voluntas illustrentur, inflammentur, & agantur, ut bonum aliquod sit praestantissimū, & ex illo eminentis boni genere quod in sancto Ignatio veneratur, nec certe magna est viri commendatio, nisi forte Pagani & Sroici, si dicatur ratione tantum naturali vel cum aliqua etiam gratia vitam ac mores suos componere: longè est aliam Christianis ac sanctis viris ratio, nempe illa quae superior & sublimior appellatur, de qua sic S. Augustinus: Sublimior ratio nō est iudicare de ipsis corporalibus secundū rationes incorporales & sempiternas, quae nisi supra mentem hominum essent, incommutabiles non essent. Haec in sanctis viris ad sit oportet supernaturalis ratio, ut sancti sint, hoc profiteamur; sed ne tamē naturalis desit, non est minus faciendum; neutra sit sola, sed simul utraque sic sibi subordinata, ut quantum naturalis ratio dominatur appetitui, tantū huic naturali rationi superior altera praesit & imperet. Sic idem S. Augustinus, ut, quo est in homine praecipuum & excellens, hoc imperet ca-

eris non reluctantibus qua sunt nobis bestiaq; communis: atq; id ipsum quod excellit in homine, id est mens & ratio subijciatur potiori quod est ipsa veritas, Vnigenitus filius Dei. Nō enim imperare inferioribus potest nisi superiori se ipse subijciat. Hac vita consummari perfici: que Sapientia.

Quando itaque de S. narratur Ignatio quod sit plurimum ratione usus, non aliter quā de utraque simul ad utum applicata ratione, debet intelligi, vel de naturali suum munus agente cum tali subordinatione ad Superiorem, ut illā ipsā curā & diligentia qua cavebat ne contra naturalem rationem appetitum quidquam in se ipso moveret, eādem prius adverteret, ne ipsa ratio sine superiori moveretur.

Quod quā perfectè fieret, sic idem habet Author Historicus: Hoc igitur acerrimo, a generalis celo plurimum B. Pater usus est: atq; ita ut nulla unquam voluntatum appetitio, ac ne caelestis quidem dulcedinis copia intell. gēra ejus usui officeret. Nam duo cum sint caelestium Christi auxiliorum genera, altera ad afficiendas voluntates, ad mentes aliter collustrandas, ferè ita fit, ut cum ubi vult voluntati superna vi infundatur, agatur homo potius quā ducatur eoq; rationem perexiguam usue sit. Ad in Ignatii animo genus utrumq; & copiosissimum, & mirè concors fuit, ut, cum inenderet vehementissimè ejus voluntatem flamma caelestis, suum tamen integrum regnū rationi, divinaq; luci relinquere; ab eaq; regi, ac temperari arbor ille se sineret. Unde, quanquam Laminis ardentissimam S. viri charitatem, & immensa divina gloria studia, summamq; cum summo bono conjunctionem, & quā facile ad caelestia auferretur, spectans, dicebas, in rebus divinis Ignatium patienti, quā agentis propiorem videri: ut Ignatius quoq; ipsa de se erat illi professus: ita tamen eādem rationem adhiberet, ita contendebat ne res in austria, undiq; sibi admira- tula, cura, & arte conquirens, & singula circūspē- tē dimetiens, ut ad studia quamvis pia, nollet impetu ferri, sed consilio ducti. Haec autem recta est via qua Deus homini inire vult: in cuius mente, intelligentia idcirco lumen accendit, ut illud sequens, rationabile offerat obsequium, maturo scilicet consultatione delectū, & suu undiq; conditionibus absolutum: atq; hoc pacto simul a fraudibus illudentis Damonis defendatur; simul constantius ac perseverantius agat. Ergo, si ve complacens sibi summa bonitas in Ignatio irradiando formare multorum magistrum, si ve id generosa ejus indole, & capacis- sima consilij mēti maximè congruebat, sua viximè illū per vias rectas ad perfectā consummā atq; iustitiam regnum-

regnumque suum deduxit scientia sanctorum plenum; videntem singula, ac notantem, gressusque suos assidue precedentem rationis oculis, ac iusto prudentia pede praesentem. Atque hinc assemanda sunt Ignatii apud Deum promerita, & præclara facta numeranda.

Quæ quidem præclara facta pergit Historicus numerare: at verò nobis quod est nostri propositi sufficiat inde jam dicta confimare, quàm totus esset Ignatius in illo mensis excessu qui effectivus dicitur, cum totus esset supra se, non tantum quoad inferiorem illam partem cui ratio præsidet naturalis: sed quantum insuper ad hanc spectat rationem quæ tota sursum in æternam legem & divinam transfertur mentem.

Est verò & aliud in vita sancti Ignatii non minus evidens argumentum, unde hic eius vitæ progressus totus exactius colligi possit: nempe, cum à sua conversione, totum illud quo deinceps vixit tempus posuerit in assequendo sine quem sibi de salute proximi procuranda præfixerat, profectò non minus dicendum est tempus illud in excessu mensis esse traductum, quàm dum primò sibi finem proposuit. Neque enim minus, imò magis gloriosum & sublime est, finem intentum consequi, quàm finem ipsum intendere. Quàm multi mira proponunt, quam pauci vero quod proponunt efficiunt! Omnes quidem currunt, sed unus accipit bravium, qui nempe seopum attingit. Cum itaque tam excelsus sit opus quodvis, quàm excelsus est finis propter quem opus agitur cumque sanctus Ignatius, illum ipsum in operando finem semper habuerit quem in opere inchoando sibi destinavit, cur non progressus operis æquè dicatur excelsus & excellus, atque ipsius primus ingressus? Quod ex eo vel maximè confirmatur, quod prima illa gratia cuius virtute miles adhuc Ignatius, tantum potuit sibi opus destinare, nunquam in eo vacua fuit, sed tam ultra semper progressa est quàm ipsum opus late processit. Non erat verò gratia tantum collata Ignatio ut opus illud facere, sed ut eo sine faeret quo ad faciendum fuerat primò excitatus, unde sicut manifestè patet gratiâ illi adfuisse in opere, sic in operis fine non defuisse certum est, cum finem Deus magis respiciat quàm ipsum opus. Quod si verò totus vitæ Ignatii cursus non minus constanter ex illo fine processerit quàm ab illo fuerat generosè susceptus, quid sequitur nisi quod quæratur, talem eius fuisse progressum vitæ, qualis ingressus fuit, sive quod eodem est, talem in eius vitæ progressu perstitit-

se mensis excessum, qualis fuit in ingressu.

Neque dicas, non ita esse mirum, si miles factus Sacerdos, se in curam impendat proximi, quàm si miles propterea fieri velit Sacerdos. Esto enim sit minus mirum, non est tamen minus excelsus & divinum, imò ex quo miles Sacerdos factus est, quis non videt illum intellectus & voluntate perfectiorem esse oportere, atque ex consequenti fieri, ut finis sive intentio sit purior sacratio, sanctior.

Neque rursus objicias, finem posse mutari operis, licet opus ipsum non mutetur. Id enim etiam concedatur de mundanis & parum in virtute promotis mentibus: at certe de Ignatio, tam alienum id esse cognoscet quisquis tantillum de gestis ab eo rebus legerit vel audierit, ut nihil in eius vita frequentius repetatur, quam vel eum universim cupiditates omnes animi repressas habuisse, vel particulatim illum honoris ac laudis appetitum quo à seculo sine mens humanâ derorqueri solet facilius. Rarò de se loquebatur, sed quoties tamen salus animarum vel Dei gloria postularet, sua non minus bona quam peccata, sine ulla profus vanæ gloriæ titillatione narrabat; illudque interdum auditis est dicere, se per divinam gratiam à nullo sibi minus timere quam à vanitatis vitio. Quamobrem nihil est hujus humanæ vitio sitatis quod illum à rectitudine sibi proposita de convertendis ad Christum proximis unquam inflecteret: quin potius ex illo pleno & integro cupiditatum animi quo fruebatur imperio, reddebatur in dies aptior ad illum sublimem finem excelsus attingendum. Diceres illi evenisse quod olim Moysi quem Deus iussit sibi dolari & parari duas tabulas, in quibus duplex illud magnum mandatum de diligendo Deo & proximo, quod cætera omnia continet, suo imprimeret digito: sic planè est quod in sancto admiremur Ignatio; duas ille velut tabulas, utrum scilicet cordis appetitum sic continua sui mortificatione dolavit & perpolivit, ut in eius corde Deus legem charitatis inscripserit, qua Deum unum propter se, & proximi salutem tantummodo quæreret propter ipsum Deum: quo ex insigni dono factum est, ut, qui ante acceptam divinitus perfectam illam charitatem jam erat propriis cupiditatibus expurgatus, post verò etiam amplius & perfectius à seipso totus in Deum transferret, nihil ut profus de proprio resideret.

Quod singulariter observatum habemus in illa relatione summo Pontifici facta, de qua jam

Bbb 3

supra

supra dictum est, ubi cum relatum de sancto viro esset à seipso amorem omnium rerum quæ Deus non fuit prorsus abiecit, tum paulò post additur, *Hanc in Deum Charitatem adeo puram in suo corde aluit retinuitque, ut etiam sui ipsius amorem à se prorsus amandavit.* Videretur idem dici, videretur inanis esse verborum repetitio, sed non ita profectò. Nam aliud est ex primis quibusdam gratis amorem à se proprium primum expellere, tum ex abundantiori dono abundantius eundem purgare amorem, proficere, amandare. Aliud est dum juvando vacas proximo, nihil præter Deum querere, & aliud prorsus est, nihil in cæteris quibusvis rebus querere, quam proximum adjuvare propter Deum. Qui proximum eo tantum sine juvet ut Deo placeat, bene quidem operatur; sed qui eundem finem nihil planè aliud in cunctis suæ vitæ actibus querit melius agit; hoc est enim prorsus seipsum totum in id unum impendere.

Hoc est autem unum quod quærebat Ignatius, si ve studeret, si ve cessaret, si ve comederet, si ve jejunaret si ve oraret, si ve laboraret: ad hoc unum omnia referebat ut se suisque aptius ad salutem animarum componeret. Hic illi unus finis & scopus, non in ipso tantum proposito erat opere quo juvarentur animi: sed in ipso toto vitæ degendæ tempore, cuius singulas partes & momenta tam purè revocabat ad hunc ipsam finem quàm si actu cum proximis ageret. Ex qua universali mentis intentione, sic per omnes sparsa vitæ actus, quis non videat quod hic potissimum inquirimus, in Ignatii vitæ progressu talem fuisse mentis excessum & extasim, qualem in ingressu miratissimus?

Iob. 7.

I. 8. Mor.

14.

6. Mor. 17.

28. Mor. 2.

Ez. 8.

31. Mor. 7.

Erat videlicet in illo continuo mentis suspensio de quo præla à sanctus Gregorius ad illa verba Job, *Elegit suspensum anima mea, & mortem ossa mea.* OMNE inquit, quod suspenditur procul dubio ab imo elevatur: anima igitur suspensum eligit ut ossa moriantur, quia dum mentis intentio ad alta sublevat, omnem in se fortunam vitam exteriori necat. Et alibi: *Machina mentis, vis est amoris, qua hanc dum à mundo extrahit, in alia hominem suscitit.* Extursum: *Pondus quoddam est quod omnem animam quam replet, levat.* Atque etiam expressius in illud Ezechielis: *Emissa similitudo manus apprehendit me in cinctu capiti mei, & elevavit me Spiritus inter terram & caelum:* QUIA inquit, cum nostra mens sese per studium collegit, vis superna sursum nos ab infimo trahit: bene verò inter terram & caelum sublevatum se asserit, quia quilibet

sanctus in carne mortali positus, planè quidem ad superna non pervenit, sed tamen in terra dereliquit.

Quod non tantum de contemplatione dictum à sancto Patre intelligas, sed multò magis de actione seu de vita mixta sic idem sanctus Doctor declarat ad illud quod in libro Job legitur: *Sic & considera miracula Dei: SUNT nonnulli quippe qui Dei miracula jacentes considerant, quia operationis vim potentiam non sequentes admirantur; sæpe quidem superna iudicia mirantur, prædicamenta cælestis patrie cum audiunt deligunt, mira opera interna dispositionis obstupescunt; sed tamè amando & vivendo ad hæc eadem opera assurgere negligunt. Iacentes ergo Dei miracula considerans qui eius potentiam sciendo pensant, sed vivendo non amant. Per contemplationem quidem in consideratione oculos tendunt, sed tamen per intentionem sese à terra non erigunt, unde bene in Balaam exprobratio dicitur, qui cæcis aperes habet oculos.*

Quod est itaque respectu jacentium stare, vel comparatione itatum sursum erigi & suspendi, hoc est quod egit quod fuit toto vitæ progressu Ignatius. Unde quo alio aptior vocetur nomine hic progressus, quam continuus mentis excessus?

Denique, si quid hanc in rem, ultra desideres, percutte virtutes eius omnes si ve thelogicas si ve morales, ex quibus tota eius vita contexta est; & quàm manifestè videbis totas in excessu esse, tam erit facile de toto eius vitæ progressu, prorsus idem concludere.

Fides, ut ordinariè solet exerceri sic credenda credit, sicut & ipse speranda sperat quæ sunt scilicet à Deo revelata qui est prima veritas, & à Deo promissa qui est summa bonitas & potentia qui tam potens est faciendo quàm fidelis in dicendo. At quando credenda & speranda tot sunt circumscripta difficultatibus & penè simul oppositis involuta obstaculis, ut quantum ex una parte est quod credas & quod speres, tantum ex alia videtur esse quod non credas neque speres, tunc profectò fides qua creditur, & spes adjuncta qua speratur, dicuntur in excessu esse, seu excedere modum credendi ac sperandi communem, quia non sic in aliis ordinariè sibi obstant credenda & speranda. Talis fuit Abrahami Credentium Patris fides & fiducia, quod contra spem in spem crediderit, ut loquitur Apostolus, contra spem scilicet suscipiendæ proles quia se videbat & Sararam conjugem extra potentiam eius habendæ, speravit tamen & credidit Deo promittenti, quod est eximie fidei.

Hæc autem prout est fides Ignatii, hæc in Deum constans eius fiducia, quando in suo men-

Ab. 37.

Rom. 4.

vis excessu de infidelibus, atque universim de
 quocumque peccatoribus convertendis consilium
 cepit & ad felicissimū perduxit exitum. Quan-
 ta, ut diximus, erant obstacula tanti consilii? Quis
 crederet ignarum hominem, eod unquam per-
 venturum? Quis imparatus ab illo subsidio
 quod ad tale opus omnino est necessarium, spe-
 raret se opus aliquando perfecturum? Et tamen
 credidit, credidit se à Deo vocari tale in opus, &
 non obstantibus quæ tam multa se ingerbant
 retinaculis, speravit futurum quod evenit. Ex-
 cessus fidei est, excessus spei est. *In Deo meo trans-
 grediar murum:* supra quàm fieri posse videtur.

Charitatis in Deum vel proximum hic sum-
 mus esse videtur actus, si quantum vitæ est, to-
 tum in divinum effundatur obsequium. Quid
 ultra faceret qui nihil ultra videtur posse? At Ig-
 natij charitas non modò totum quod est vitæ
 propriæ Deo glorificando & proximo beati-
 ficando consecrat, sed modum invenit quo talem
 ad finem tot homines sese Deo ac proximo de-
 dant quot ipsius instituto possunt adjungi per
 consequentes & nunquam nisi ad æternitatem
 defuturos annos: quorū adjuvari poterunt, eo-
 rum continuis & non cessantibus ubique locorū
 obsequiis & sacrificiis. Excessus est charitatis,
 quæ cum illa tantum quæ potest debeat, fasit se
 debitoricem omnium in quæ non potest temporū

Temperantis est animi, nullas exquirere deli-
 cias; paucis esse contentum, soli servire necessi-
 tati, si quæ contingant aspera, libenter ferre, aut
 etiam sibi ultro interdum accersere. Quis in hoc
 porro virtutis genere fuerit Ignatij animus; sic
 eius vitæ Scriptores referunt: *Totam Hebdoma-
 dam ante epulas Dominico, jejunabat; pane emer-
 dicio simplici, & aqua contentus: humo nudus vel
 asseribus nullâ vestra, inter mendicorum quis-
 quillas cubabat: cibi ac somni parcissimus, cisticio
 asperissimo, & praterea catena seu cingulo ferreo
 carnis attonabat; capite & pedibus, tunicâ nudis, &
 sine ulla calce; deinde cum studia daret operam,
 solus caleorum perforatus aiebatur. In æra hyems
 se vidisse somnium: cuius aciebat, quamvis à celo
 densa nix caderet, ac crispis gelu cuncta inborresce-
 rent. Sinzulis quæque diebus se sese flagellis etiam
 ferreo, quam acerrimè cedebat: & constanter id
 omne referebat, quod aliquam pesser, afflicto cor-
 pori delectationem vel levitatem asserere. In aqua cium
 efficit dicere vultu, & egregiâ totius corporis firmi-
 tate, fractu paulatim oribus, omni illo vigila-
 antissimi bellatoris, & forma viridis juvenia profusa
 sanguis. In extrema deinde ætate, paucitantiarum
 serenitate, stupor, laboriorum, malisque assiduis fra-*

*ta, nisi ea victum exigeret meliorem, cibi potu, quæ
 fuit parvus aded, ut domestici obstupesceret. & gu-
 statum funditus perdidisse videtur, nisi si quando
 pauculu vesceretur castaneu, quæ in Italia & Hi-
 spania, mendicorum cibaria sunt.*

Noone hæc sunt virtutis excessus? Et quidem
 excessus tam manifestus, ut, quia nimius exces-
 sus est, vitij potius videatur excessus quàm vir-
 tutis. Nam cum virtus in medio sit posita quod
 inter extrema duo continetur, quorum alterum
 excessus est, & alterum defectus dicitur, Nonne
 perinde virtus læditur si cadas in excessum, ac
 si laberis in defectum? Sed responderetur ex Di-
 vo Thoma medium illud esse varium pro varie-
 tate personarum, & finium propter quos virtus
 exereetur. Sic enim fieri potest, ut, quod uni erit
 excessus vitiosus, non erit excessus alteri, vel erit
 excessus virtutis: quod non potest aptius de-
 clarari quàm in sancto Ignatio qui cum omnem
 virtutem exereeret eo sine, ut vocanti se Deo ad
 animarum salutem responderet, seque idoneum
 tanti operis redderet administrum; rationi con-
 sonum & divinæ justitiæ congruum iudicabat sic
 se omnibus cruciare modis tum ut præteritæ vi-
 tæ contractas elueret maculas plenius, tum ut
 novostatui se cõformans, inciperet à seipso quod
 aggrediebatur munus convertendi peccatores,
 atque in seipso id totum simul experiretur quod
 postea singulis accommodatè per partes distri-
 bueret, fieretque illud in praxi quod jam audi-
 mus ex Apostolo, *sive excedimus, Deo: sive sobri-
 sumus, vobis* Excessus nostros ajunt Sancti, non
 humano sed divino metimur iudicio, cuius si ita-
 tera ponderamus quid à nobis velit Deus & à
 vobis, quod vobis excessus esset vitij, nobis
 est excessus virtutis.

Quod si attentè considerassent hi qui facta
 sancti Ignatij voverunt in invidiâ trahere, non
 essent opinor ausi nomen eius violare. Quidquid
 enim contra effutit, in excessum virtutis eius
 totū effunditur. Nimiameius carpunt prudentiâ,
 nimiam fortitudinem, nimiam religionem, nimium
 zelum, nimiam deum que virtutem omnem, quâ
 idcirco probro veniunt quia nimia, quia extrema
 quæ excessus est sed recogitent in quo virtutis
 medium sit positum, & intelligent sic Ignatij
 virtutem in excessum abuisse, ut suum nunquam
 deseruerit medium.

At vide Lector, quonâ sit devoluta oratio, ut
 jam nobis virtutis Ignatij non sit demonstrandus
 excessus, sed cū ipsis pateat adversariis, decla-
 randa potius est ratio cur talis excessus fue-

17.

1. 2. 9. 64.
A. 2.

2. Cor. 5.

rit; nempe sic exigebat ille finis quem sibi divinitus propositum sentiebat de salute omnium procuranda, ex quo sine cum omnes eius elicerentur virtutes, tam excellas & sublimes illas esse oportebat quam finis ille sublimis est & excelsus.

Videretur quidem ex una parte, tam subli- mem & excelsum finem obtinere posse, quod minus tam perfectas virtutes possent exerceri, cum in eo sine attingendo tam multa Religiosos distrahant ut religiosae disciplinae vix satisfaciant. Sed cum ex alia, sic sibi suisque sanctus Religio- nis Institutio sapienter providerit ut se ab hu- manis in divina toros erigerent; quae aliis essent obstacula, sibi media faciunt & adjumenta suo fini consequendo: neque minus religiosae & so- litariè mediis in ipsis vivunt turbis, quam si de- fertis in locis viverent. *Sedabit quippe Solitarius & tacebit, quia levavit super se.* Quod Prophe- tae dictum si de viro solitariam agenti vitam, intelligendum esset, videretur potius dicendum fuisse à Propheta, *quia sedit solitarius & tacuit, levavit supra se*: nam solitudo & taciturnitas sunt causae, cur tale genus hominum se supra se levet, ac proinde non tam de illo Scriptura lo- quitur quam de viro mixtam agenti vitam, in quo sublimi vitae genere quia levavit super se, ideo sedebat solitarius & tacebit; Id est, ta- met si vivat inter homines, vivet tamen perinde ac si esset solitarius; & loquetur perinde ac si taceret, nam supra quam homo solet vivere, vel quam solet loqui, vivet ille & loquetur.

Vultis tandem videre quam perfectè Ignatius hoc excellenti modo sederet solitarius & tace- ret? Videte postremum eius vitae actum, quod est etiam tertium & postremum caput, unde vita eius ecclastica tota esse demonstratur, nempe ingressu vitae sicut fuit in ingressu & pro- gressu.

Non dubitarem ego quidem quin deficiente vita, duos illos priores excessus mentis de qui- bus dictum est, excellentius senserit, cum sibi revelatam habuerit felicissimam illam horam, qua exiit mortali corpore, frueretur Deo suo ple- nius & amantius, sed in tertio duntaxat haeremus mentis excessu, qui ad opus refertur: supra com- mune operandi sive agendi morem. Quid magis solitum ac commune sanctis Ordinum Funda- toribus quam instante morte suos omnes con- vocare, amplecti, admonere, & postremis quae acutius pungunt, urgere ad virtutem verbis? Quod sanctè laudabiliter multi praestiterunt, sed

hanc tamen laudem fugit Ignatius, nulli suum quem proximè sibi norat instantem obitum, cui- quam pronuntiat, praeterquam uni quem è to- ta domo elegit ut suo nomine summum adiret Pontificem, qui sibi proximè morituro plena- riam impetiri dignaretur indulgentiam. De caetero, cum nihil etiam gravius nec ipsis me- dicis appareret quo instare illud tempus videretur: en se unum cum uno Deo servat: en solitariū & tacentem se solo spectante caelo, mori pra- elegit: en cunctis absentibus, & iis etiam qui aegroti solent adhiberi vigilibus, placidissi- mam cum Domino IESU noctem transigit, & postremum diem claudit.

Si palam sibi moriendum esset, optaret sanctè palam universo mundo tanquam reum pro Christo mori. Sed quandoquidem hoc publi- cum & infame moriendi genus negatum est, moritur quo potest obscuro mortis genere, ut omnem à se laudis & honoris splendorem amo- liatur, non se Patrem, non se Fundatorem, non se Authorem ordinis audiat à filiis vel fratribus conclamari, deplorari, & paternam rogari be- nedictionem. Quasi unus aut non quasi unus ex illis pro nullo habeatur, & corpus etiam exa- nime procul ab aliorum sepultura in sterquilini- um projiciatur. O verè mentis excessum, quantus haberi potest in supremo vitae excessu! Quod unum in pestilentia timent omnes acer- bius ne solitarij moriantur, hoc acerbum mortis genus mavult Ignatius quam illustre & glorio- sum, ne quid vel tantillum vivens aut moriens humanae concedat cupiditati, quam proflus mortuam & in holocaustum penitus Deo da- tam ad extremum usque spiritum constantissi- mè consecravit.

SED nunquid verendum est, ne dum altius illum qui se ita depressit evelimus, hunc etiam à nobis longius distrahamus, nec possimus cum imitando sequi, quem tamen in exemplum no- bis proponimus? Non est, mi lector, non est, quod hac in parte vereamur: nam quò in emi- nentiori loco virtus sancti Ignatii posita fuerit, eò erit non modò ad venerationem illustrior, sed ad imitationem paratior: unde illud tandem conficietur quod proposita veritas continebat, ut licet vita S. Ignatii tota sic ecclastica, tota sit tamen exemplaris. Ratio hæc est scilicet inter alias, quod illa vita est magis exemplaris quæ nos ad magnam sanctitatem facili via ducit. Duo hæc simul invicem jungi debent. Nam si vulgaris est sanctitas quantumcumque via sit fa- cilis

Thro. 3.

edus, non est multum exemplaris vita. Sit verò magna sanctitas, nec sit ad illam via faciliis, vix erit qui non refugiat difficultatem, Cum autem illa d. io concurrunt, ut sit exquisita sanctitas, & via facilis ad illam pateat, quis tùm illustre non videat exemplar vitæ; Hoc est autem quod evidenter patet in vita sancti Ignatii, eujus sanctitas in hoc uno præsertim elucet, in quo est vera & summa sanctitas, nempe in fine spectando quo à Deo vocaretur, sive quod idem est, in una Dei voluntate fideliter adimplenda, Modus autem quem præsertim adhibuit, hic est ut quæcunque media forent aptiora, conquereret, & quæcunque se offerrent, ac quidquid demùm ageret, eò totum purè referret, ut finem illum propositum attingeret, ut divinam illam voluntatem adimpleret. Quid præsentius? Quid facilius? Quid opportunius nobis ad imitandum? Sicut enim sanctus Ignatius non est ita sanctus quòd militiam deseruerit sæcularem, quòd studiis inferioribus se grandævus addixerit, quòd multa denique vel egerit vel passus sit, quàm quòd purè propter Deum cuncta egerit, propter eius voluntatem, propter salutem proximi, quæ significata erat Dei voluntas: sic planè nostra eius imitatio non ita versatur in his rebus præstandis quas præstitit, quam in quibusvis nostris ordinariis & domesticis eodem quo ille fine, digerendis. Non enim à nobis eadem Deus quæ ab Ignatio voluit fieri: sed quæ à nobis vult fieri, vult eodem rectò fine à nobis fiat, quo ille sua præstitit.

Quòd quanti sit apud Deum meriti, quantumve præstet ad veræ sanctitatis augmentum, & opratam omnibus facilitatem, sic Societatis Historicus sapienter observavit: Cum enim in actione honesta, non spectanda solum materia sit, sed etiam modus & finis, ex quibus rei quidem per se bona honestas amplifacatur, media autem impertitur cum hic sanctus vir non modò res præstantissimas ratione summa tractaret, sed medias quoque & quotidianas vite necessitates, ad prudentiam normam diligentissimè exigeret, & ad finem altissimum erigeret; quasi mercator, qui non pretiosarum modò mercium magnas exorceret

negotia; sed viam invenisset, qua & quam maxima faceret impendia, & quidquid attingere faceret pretiosum; haud dubie tot annorum assidua cura, thesaurum quendam prope inestimabilem divina gratie, reliquefactorum concessit. Ex eodem metiendum est capite, quantos in perfecta virtute progressus habuerit. Cum enim ad insignem progressum quolibet in studio necessaria ea sint, primum us finis, ac terminus prænotatur: deinde ut recta inveniatur via: ne si in incertum, vel per ambages erratur, sit labor itineris, non profectus: postmodò ut assiduitas, conatu quoque progrediendi apte adhibeatur: qui totum vite Ignatii cursum animo lustret, non obscure hac illum singulari Dei beneficio præstantissime omnia adeptum sentiet. Non errore via per ambages vagatus est; non ignoratione optimi defatigatus circa media, sed ipso statim mutata vita exordio ab summo inchoans, simul ubi consideret absoluta virtus, simul rectam viam Deo monstrante didicit, simul denique eam incitatissimo cepestitit impetu, quem quinque, & triginta annis non relaxavit unquam, sed continenter magis, magisque contendit.

Sic itaque nostro in statu contendamus, sic finem nostrum attingemus. Quid potentius ad hanc contentionem excitandam? Nam in hoc fine attingendo & summa est nostra sanctitas, & summa sanctitatis facilitas. Summa est inquam sanctitas, quia sic divina voluntas efficitur quæ est nostra sanctificatio: summa est autem sanctitatis facilitas quia non aliud quàm quòd agimus quæritur, sed aliter tantum fiat, non humano, sed divino ductu ac fine. Qua de re cum sint expressæ alibi veritates, satis hic modò sit eas indicare.

Non aliud, sed aliter.

In 1. parte, Die 7. Ianuarij.

Non quidquid Christus egit, sed quomodo.

In 2. parte, Feria 4. Cinerum.

Quam gloriosa est similitudo Christi, tam gloriosa est obedientia.

In 3. parte, in fine. ubi de votis.